

А ВИ ЗНАЄТЕ ПРО ЦЕ?

Карпати —
найкрасивіший край
у світі

У київському видавництві «Букер і Букер» російською мовою втретє перевидано дві унікальні науково-популярні книги колективу авторів Московського державного університету імені М. В. Ломоносова та інституту географії Російської академії наук «Всемирное наследие. 100 самых известных мест на земле» і «Самые красивые места мира». Перше видання цих красиво оформлених і цікаво написаних фоліантів вийшло у російському видавництві «Мир энциклопедий Аванта+» в 2007 році. Достатньо високий наклад цих видань (15 і 10 тисяч примірників) містить докладні й захоплюючі описи та кольорові фотоілюстрації найкрасивіших та найзнаменитіших місць на земній кулі.

Але для нас найцікавішим є той факт, що в обох книгах помічено окремі статті про Українські Карпати та Карпатський біосферний заповідник, зокрема про гору Говерлу, Долину нарцисів, букові праліси Карпат, які є об'єктом Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, високогір'я Карпат тощо. Розміщення на сторінках книг матеріалів про українські природні цінності поряд з такими всесвітньо відомими феноменами, як Афініський акрополь, єгипетські піраміди, гора Афон, Віфлеєм, Ватикан, Пізанська башта, Ніагарський водоспад, Фудзіяма та інші, додає їм особливої вагомості та світової важливості.

Цікавим також є той факт, що в Європі до найкрасивіших місць у світі зараховано лише п'ять об'єктів (Норвезькі фіорди, найвища швейцарська вершина гора Юнгфрау — льодовикове царство у центрі Європи, балканська перлина — Плитвицькі озера, італійське озеро Гарда та Українські Карпати).

Серед інших об'єктів, поданих у цих монографіях, привертає особливу увагу матеріал про американський національний парк Йосеміті, який вважається першим національним парком, створеним у світі. Цей видатний природоохоронний об'єкт, який, до речі, мені пощастило відвідати, цікавий не тільки тим, що охороняє гірські ландшафти Скелястих гір із всесвітньо відомими лісами із секвої, а й історією його створення.

Йосеміті — це національний парк, краса якого перемогла золото. Ще в середині XIX століття, коли у США панувала золота лихоманка, на цій території виявили велике родовище золота «Маріпоса». Тому суди задля збагачення, винищуючи ліси та пасовища, потягнули тисячі золотозукачів. Тут будували поселення, відкривали фабрики, розбивали сади, з'явилися потоки туристів та акціонерне будівництво готелів. І мало хто задумувався, що за такої господарської активності від унікальної природи цієї місцевості скоро нічого не залишиться. І дуже цікаво, що першим, хто забив триуго, виявився підприємець, керівник золотодобувної компанії Фредерік Олмстед. Саме він, на збиток собі, домогся прийняття закону про створення в цих місцях у 1864 році національного парку на площі понад півмільйона гектарів. Звісно, видобування золота тут припинили назавжди — і тепер ця територія підлягає особливій охороні та служить для загального блага американському народові. У зв'язку з цим виникає риторичне запитання: чи могли б у XXI столітті, в географічному центрі Європи, з'явитись підприємці-лісозаготівельники, які б домоглись прийняття закону про заборону вирубування лісів у Карпатах, завдяки, власне, яким цей край і належить до найкрасивіших, найпривабливіших регіонів на нашій планеті.

Федір ГАМОР,
директор Карпатського
біосферного заповідника,
професор.

Дрібні торги з могутнім атомом

Нагадують громадські слухання щодо добудови двох блоків ХАЕС

Враження таке, що розширення ядерної енергетики і в тридцятикілометровій зоні, і в області нікого не допікає. Приміром, у енергетиків жодних сумнівів щодо доцільності майбутнього будівництва немає. І якщо справа не зрушила з місця, то це тільки через проблеми з фінансуванням. Але при цьому не тільки на ХАЕС, а й у пов'язаних із нею структурах активно готуються до початку робіт. Щоким же це проведення різних експертиз, аналізів стану недобудованих конструкцій та підрахунки майбутніх витрат. Якщо і виникають сумніви, то технічного характеру, але жодним чином не по суті.

Свої підрахунки майбутніх прибутків та видатків веде і обласна влада. Розширення ХАЕС, безсумнівно, принесе серйозне зростання показників валового виробництва, внесків до бюджету та збільшить кількість робочих місць. Та при цьому — знову-таки жодної спроби подивитись на проблему глибше, проаналізувати її не тільки з точки зору рейтингових соціально-економічних показників, а й з огляду на майбутнє.

На цьому тлі майже безпорадно звучать голоси всіх «зелених» та противників атомної енергетики. Вони хоч і закликають зазирнути в майбутнє, та, на жаль, емоційні аргументи переконують далеко не всіх.

Чи можливе майбутнє без атома?

У колосальних потенційних можливостях атомної енергетики навряд чи потрібно будь-якого переконувати. Тільки ХАЕС за час свого існування виробила на кінець минулого року майже 187 мільярдів кіловат електроенергії. Подвоєння її виробничих потужностей, а водночас добудову сусідньої Рівненської станції нинішня влада пов'язує з енергетичною безпекою країни. І в тому, що нові блоки вироблятимуть більше енергії, можна не сумніватись. Але гарантією якої безпеки це може бути? Ось питання, на яке варто знайти відповідь.

У яку саме суму обійдеться новий кіловат, і якою буде його ціна на вітчизняному ринку? Чи зможе він зменшити комунальні тарифи? Як позначиться на собівартості продукції промислових підприємств, чи допоможе зробити її дешевшою, а технологічні процеси менш витратними? Скільки треба нам такого нестійкого до зберігання товару, як електроенергія, на внутрішньому ринку, і чи буде вона конкурентоспроможною на зовнішньому?

Знаючи все це, можна було б говорити і про гарантії, і хоча б про якісь гіпотетичні безпеки. Та на жодному з проведених громадських слухань відповіді на ці запитання ніхто не дає. Та й що дивуватись, вони поза компетенцією як представників самої атомної станції, так і місцевого керівництва. Тільки зрозуміла і чітка державна енергетична стратегія могла б розставити акценти. Але її не озвучили. Хоча приклади того, як це мусить бути зроблено, вже продемонстровані всьому світу Японією та Німеччиною.

Обидві країни, попри те, що володіють доволі

том влади на користь розбудови. І тут її інтереси повністю співпадають з мріями жителів Нетішина. Адже вся інфраструктура міста від його народження міцно пов'язана з роботою блоків, і за кілька десятиліть їх експлуатації нічого не змінилось. Навіть перспектива того, що з часом блоки змушені будуть зупинитись через закінчення строку їх експлуатації, не змусила подумати над розбудовою не блоків, а самого населеного пункту, його економіки.

Місто виявилось безсильним позбавитись своєї економічної та соціальної залежності від станції. Область не змогла допомогти йому в цьому. А державні програми розвитку енергетики виявились до такої міри слабкими та неперспективними, що не змогли вирішити ані соціальні проблеми міст-супутників, ані до-лю самої станції. Адже

І так само очевидно, що скорочення, а тим паче — закриття блоків може призвести до згасання життя у місті. Тож Нетішин намагається вижити. Але якою ціною?

Якщо будівництво невідворотне, то треба відхопити своє

Саме такою логікою змушені керуватися мешканці багатьох населених пунктів спостережної зони. Не дивно, що під час громадських обговорень принциповим залишається не так питання доцільності дальшого розширення атомної енергетики, як особистої вигоди.

Не вдалось оминати цієї теми і на зібранні, що відбулося у селі Залужжя на Білогірщині. Загалом у районі майже два десятки населених пунктів входять до

клубів, облаштування доріг, газифікація...

За дуже схожим сценарієм відбувся обговорення в Крупці та Ганнополі Славутського району. Змінилися хіба що назви об'єктів, на які місцевим громадам терміново потрібні гроші. Зате резолюції зборів схожі, як дві краплі води: збільшити субвенції надходжень у райбюджет з одного до двох відсотків, просити зниження тарифів на електроенергію до 50 відсотків, вимагати своєчасного фінансування соціально-економічної компенсації ризику населення.

Створюється враження, що заради своєї мети уряд готовий піти на такі поступки. Але вони дуже делікатно подаються не як пропозиції влади, а як вимога мешканців краю. І виконання цих вимог має стати розмінною монетою при вирішенні питання, яке, хочемо ми того чи ні, зачепить долю не тільки мешканців навколишніх сіл, а й усієї країни на багато майбутніх десятиліть. Чи усвідомлюємо це?

Обласний центр — проти

Не беруся говорити про все місто, але хмельничани, які зібрались на громадські слухання, такі сказали своє категоричне «ні» добудові станції. Втім, їхня думка мало кого цікавить. Адже, відповідно до законодавства, обов'язкове обговорення такого важливого питання повинно пройти лише у тридцятикілометровій зоні спостереження. Важко коментувати таке твердження закону. Бо хто може порахувати кілометри, котрі відділяють увесь світ від чорнобильської та фукусімської трагедій?

Хтось надто влучно сказав: чужої радіації не буває. Тому і рішень, котрі приймаються лише у кабінетах столичної влади і на сходках кількох десятків поліських сіл, розташованих навколо ХАЕС, очевидно, малувато.

Представники АЕС та окремих відомств наводять дані десятків експертиз щодо безпечності самої будови та реактора. І не вірити у теоретичну правильність цих тверджень, начебто, немає підстав. Хоча, хто може дати гарантії стовідсоткової надійності реактора, діючого аналога якому немає у світі?

Далеко не всі країни у захваті від рішень тих, хто відмовився від атомної енергетики. Але хіба не всі ми єдині у тому, що хочемо жити у спокої та безпеці? І чи не є це найголовнішим аргументом на користь прийнятих рішень?

Ірина КОЗАК.

Хмельницька область.

Фото автора.

ня як виробництва, так і життя без АЕС ніхто навіть не думає. Країни йдуть уперед. Тільки вже іншим шляхом.

От тільки Україна вперто не хоче цього помічати.

Без станції місто може загинути

Цікава прикмета: що ближче до ХАЕС, то більше прихильників її будівництва. Але відстань буквально у кілька десятків чи сотню кілометрів кардинально змінює настрої. Одними з перших своєю активну підтримку новобудові висловили мешканці міста енергетиків. Зрозуміло, що для Нетішина ХАЕС є епіцентром, навколо якого збудована вся економічна та соціальна інфраструктура. Адже станція надає тисячі робочих місць. Вона гарантує одну з найвищих заробітних плат в області. А до того ще й чи не найбільші платежі до бюджету та Пенсійного фонду.

Усі ці чинники є чи не головним аргумен-

у 2017 році мав би завершитись проектний термін експлуатації першого енергоблока. Цього вимагає розрахунок тридцятирічної давнини, котрі свого часу не підлягали жодному сумніву і визнавались єдино правильними. Та чомусь тепер вони подаються як консервативні і такі, що не відповідають нинішнім реаліям. А тому строк експлуатації як першого, так і другого блоків не проти подовжити ще на півтора десятиліття. І тепер уже саме ці розрахунки подаються як єдино правдиві й точні. Але чи зможе хто сказати, якою буде кінцева плата за такий «бонус»?

Нове будівництво, серйозні фінансові вливання — це наче свіжа кров для Нетішина. Адже з будівництвом блоків уже традиційно пов'язують спорудження житла, розбудову соціальної сфери.

Так хмельничани протестували і збирали підписи проти добудови атомних блоків.

тридцятикілометровій зоні спостереження ХАЕС. Як того вимагає закон, шороку частка від вартості одного відсотка виробленої станцією електроенергії надходить у місцевий бюджет. Ці кошти, які йдуть на підтримку інфраструктури не однієї сільради, самостійно не заробити. То у кого ж знайдеться мужність відмовитись від них?

Уже тепер районному бюджету обіцяють десять відсотків від вартості будівництва. Тому голови й зайняті думками не про те, чи потрібні нові блоки, а як поділити обіцяні гроші. У найближчих планах районної влади — схід сіл, де по справедливості ділитимуться кошти. І перші у списку — будова залузької школи, капітальні ремонти сільських ФАПів та